

Αθήνα, 16 – 6 - 2023

Αριθμ.πρωτ.: 206

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ

Πολυτεχνείου 6, 10 433 Αθήνα

τηλ.:210-5243434, fax: 210-5228231

e-mail: p-e-f@otenet.gr

<http://www.p-e-f.gr>

**ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ
ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2023**

Μετά από προσεκτική μελέτη των θεμάτων των φετινών Πανελλαδικών Εξετάσεων, το Δ.Σ. της ΠΕΦ συμφώνησε με την γενικότερη εκτίμηση, η οποία διατυπώθηκε από όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς, ότι τα θέματα ήταν σαφή, χωρίς δυσάρεστες εκπλήξεις και «αναμενόμενα» (υποθέτουμε ότι ο όρος «αναμενόμενα» υπονοεί ότι τα θέματα ήταν εντός της διδακτέας ύλης). Θα θέλαμε, ωστόσο, να επισημάνουμε ότι τα στοιχεία αυτά θα πρέπει να είναι, γενικά, από τα κύρια χαρακτηριστικά των προς εξέταση θεμάτων, ώστε να μην δημιουργείται αδικαιολόγητη σύγχυση στις μαθήτριες και στους μαθητές, σύγχυση η οποία επιτείνει το άγχος και την αγωνία τους.

Επειδή, όμως, ο τρόπος εξέτασης αντανακλά τη συνολική διδακτική διαδικασία, όπως αυτή ορίζεται από τα Προγράμματα Σπουδών, τα σχολικά εγχειρίδια και τις επιμέρους οδηγίες και εγκυκλίους, θεωρούμε αναγκαίο να διατυπώσουμε τις απόψεις μας σχετικά με το είδος των ερωτήσεων και το περιεχόμενο των θεμάτων.

1. Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία

- Το πρόβλημα της βίας κατά των γυναικών είναι αναμφισβήτητα ένα μείζον διαχρονικό ζήτημα το οποίο έχει πάρει στις μέρες μεγάλες διαστάσεις, συνδέεται, ωστόσο, με το γενικότερο κοινωνικό πρόβλημα της ισότητας των δύο φύλων. Τα κείμενα τα οποία δόθηκαν στους μαθητές, για να αντλήσουν επιχειρήματα ώστε να συνθέσουν το γραπτό τους δοκίμιο ήταν σύντομα αποσπάσματα τα οποία δεν τους επέτρεπαν να έχουν μια συνολική εικόνα του προβλήματος. Από τις σωστές, γενικές διαπιστώσεις του πρώτου κειμένου σχετικά με τη βία κατά των γυναικών, οι διαγωνιζόμενοι έπρεπε να τοποθετηθούν πάνω σε ζητήματα πιο εξειδικευμένα, όπως ο φεμινισμός και ο νεοφεμινισμός, τα οποία, ενδεχομένως, δεν γνωρίζουν ή, τουλάχιστον, δεν τα γνωρίζουν σε βάθος. Αυτή η αποσπασματικότητα αναιρεί, στην ουσία, τον χαρακτήρα της γλωσσικής διδασκαλίας, η οποία θα πρέπει να καλλιεργεί την ικανότητα των μαθητών να συλλαμβάνουν με τη σκέψη τους την πραγματικότητα στην ενότητα, ολότητα και διαφορετικότητά της. Ένα άλλο σημείο το οποίο θα θέλαμε να επισημάνουμε είναι η επικαιρότητα του θέματος. Η επικαιρότητα κρίνεται, γενικά, ως θετικό στοιχείο των

θεμάτων. Αναρωτιόμαστε, όμως, αν πάντοτε ισχύει αυτό. Σε μια περίοδο που εκκρεμεί απόφαση δικαστηρίου για μια γυναικοκτονία, η οποία συγκλόνησε το πανελλήνιο πριν λίγα χρόνια, το επικαιρικό στοιχείο νομίζουμε ότι δεν είναι δυνατόν να λειτουργήσει παιδαγωγικά, με την έννοια ότι, τα θέματα θα πρέπει, κατά τη γνώμη μας, να αναφέρονται σε γενικότερους προβληματισμούς και να μη συσχετίζονται με την τρέχουσα επικαιρότητα, γεγονός το οποίο, ενδεχομένως, μπορεί να προκαλέσει συναισθηματική φόρτιση στους διαγωνιζόμενους.

- Το πρόβλημα του εθελοντισμού το οποίο κλήθηκαν να εξετάσουν οι μαθήτριες και οι μαθητές των ΕΠΑΛ έχει, κατά τη γνώμη μας, την εξής αντίφαση: το πρώτο κείμενο, το οποίο υπερασπίζεται και, ως ένα βαθμό, εξιδανικεύει τον εθελοντισμό, βρίσκεται σε αντίθεση με το κείμενο του Μπρεχτ. Αυτό σημαίνει ότι δεν είναι δυνατόν να συσχετιστεί ο εξιδανικευμένος εθελοντισμός, ο οποίος, πολλές φορές, καταλήγει σε προσοδοφόρα επιχειρηματική δράση, με την κοινωνική αλληλεγγύη και τη συνειδητή κοινωνική προσφορά για την οποία γράφει ο Μπρεχτ. Ο συσχετισμός αυτός προκαλεί τη σύγχυση και η σύγχυση τη λαθροχειρία. Ανεξάρτητα αν συμφωνεί κάποιος με τον Μπρεχτ, δεν μπορεί να παραβλέψει το γεγονός ότι ανήκει στους μείζονες συγγραφείς της σύγχρονης εποχής. Ως εκ τούτου, η συγγραφική του πρόθεση, όπως άλλωστε η πρόθεση όλων των συγγραφέων μειζόνων ή ελασσόνων, πρέπει να είναι σεβαστή από τους ερμηνευτές του.
- Να σημειώσουμε, επίσης, ότι οι αντιστοιχίσεις και οι ερωτήσεις του τύπου Σωστό – Λάθος, ως τρόπος εξέτασης, δηλώνουν ότι οι συντάκτες των Προγραμμάτων Σπουδών – διαχρονικά – μάλλον δεν ενδιαφέρονται ιδιαίτερα να αποκτήσουν οι μαθητές την ικανότητα (όχι τη δεξιότητα) να εμβαθύνουν στα κείμενα. Με λύπη μας διαπιστώνουμε ότι οι ερωτήσεις αυτές μοριοδοτούνται με 15 μονάδες, ενώ η παραγωγή γραπτού λόγου με 30. Νομίζουμε ότι τα σχόλια είναι περιττά. Στο σημείο αυτό θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι η τεχνοκρατική και φορμαλιστική αυτή αντίληψη για την αξιολόγηση της γνώσης παρατηρείται τόσο στην εξέταση του μαθήματος της Ιστορίας όσο και στην εξέταση της εισαγωγής στη Λατινική Γραμματεία στο μάθημα των Λατινικών. Πιστεύουμε ότι ο συγκεκριμένος τρόπος αξιολόγησης υποβαθμίζει τη γνώση και, ως ένα βαθμό, αντανακλά τη γενικότερη κρίση των ανθρωπιστικών σπουδών.
- Όσον αφορά τη Λογοτεχνία θα επαναλάβουμε, δυστυχώς, τις ίδιες με τις περσινές μας παρατηρήσεις. Η συνεξέτασή της με τη Νεοελληνική Γλώσσα νομίζουμε ότι προδικάζει το τέλος της. Η αξιολόγηση περιορίζεται σε ένα μικρό απόσπασμα, χωρίς κάποιο εισαγωγικό σημείωμα, στο οποίο να αναφέρονται κάποια στοιχεία για τον συγγραφέα, όχι υποχρεωτικά και μόνον βιογραφικά, και ένα ερώτημα «αναμενόμενο», το οποίο βασίζεται στους περίφημους «κειμενικούς δείκτες» και στην προσωπική άποψη του μαθητή. Η ενότητα του κειμένου, οι ιστορικές συνθήκες παραγωγής του έργου, ο ρόλος του δημιουργού και η σχέση του με την εποχή του, η διαλεκτική σχέση μορφής και περιεχομένου φαίνεται ότι θεωρούνται στοιχεία άχρηστα για την ερμηνευτική προσέγγιση του λογοτεχνικού κειμένου. Αναρωτιόμαστε, λοιπόν, πού θα βασιστεί ο μαθητής, για να υποστηρίξει τον σχολιασμό του και, το κυριότερο, τι είδους σχέση θα έχει ο σχολιασμός αυτός με το λογοτεχνικό κείμενο. Διαπιστώνουμε, λοιπόν, ότι δεν

έχει καταργηθεί μόνον η αισθητική απόλαυση, που μας προσφέρει η Λογοτεχνία, αλλά, επί της ουσίας, έχει καταργηθεί η ερμηνευτική πράξη.

2. Αρχαία Ελληνικά Προσανατολισμού

Τα θέματα ήταν, κατά τη γνώμη μας, σε γενικές γραμμές ενδιαφέροντα. Ωστόσο, και εδώ θα πρέπει – δυστυχώς – να επαναλάβουμε την περσινή μας παρατήρηση. Η αντικατάσταση της μετάφρασης του διδαγμένου κειμένου από ερωτήσεις – σταυρόλεξα υποβαθμίζει τη σημασία της ερμηνευτικής διαδικασίας. Νομίζουμε ότι θα μπορούσε να δοθεί ένα μικρό απόσπασμα, για να μεταφραστεί και, στη συνέχεια, να σχολιαστεί το περιεχόμενό του. Η μετάφραση είναι μια διανοητική άσκηση με ιδιαίτερη παιδαγωγική σημασία, γιατί, μεταφράζοντας ένα κείμενο, στη ουσία μεταφράζουμε ένα πολιτισμό χρησιμοποιώντας τους κώδικες ενός άλλου πολιτισμού. Υπό την έννοια αυτή, στην μεταφραστική διαδικασία θεμελιώνεται η ερμηνευτική πράξη η οποία, όπως φαίνεται, τείνει να καταργηθεί στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Η κρίση των ανθρωπιστικών σπουδών δεν είναι μόνο ελληνικό φαινόμενο. Διαπιστώνεται σε όλες τις χώρες του λεγόμενου πολιτισμένου κόσμου, πρώτα και κύρια στα σχολεία και στα πανεπιστήμια. Βλέπουμε, όμως, ότι σταδιακά επιδρά σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής. Η Πανελλήνια Ένωση Φιλολόγων έχοντας συναίσθηση των ευθυνών της απέναντι στα προβλήματα που δημιουργεί αυτή η κρίση, θα προσπαθήσει να υποστηρίξει με κάθε τρόπο τους μάχιμους φιλόλογους στον αγώνα που δίνουν, σε καιρούς δύσκολους, για τη μόρφωση των παιδιών μας.

Το Δ.Σ. της ΠΕΦ

